

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม 4 ของผู้เรียน
ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

The development of desirable characteristics of learners according to
Uddhidhamma 4 in rajapranugroh 35th school Phang Nga
special education bureau

ธนเดช ศรีจันทร์

Thanadet Srijan

บุญเลิศ วีรพรกานต์

Boonlert Weeraponkan

พระครูเขมธรรมโฆสิต

Phrakhrukhemmathammakhosit

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: thanadet250828@gmail.com

E-mail: hathaichanokwongwisate@gmail.com

Received: 8 April 2024; Revised: 21 December 2024; Accepted: 23 December 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึกจำนวน 5 คน สนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย

ผลการศึกษาพบว่า

1) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียนบางส่วนยังมีไม่มีระเบียบวินัย ผ่านการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ เช่น การมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะและด้านอื่นๆ 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม 4 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการ และหลักพุทธธรรม 4 ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้น ดังนี้ 1) มอบหมายนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) ดำเนินการ 4)

กำกับติดตามประเมินผล 3) การนำเสนอแนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนประกอบด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 5) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ หลักวชิรธรรม 4 ประกอบด้วย 1) การคบหาสัตบุรุษ 2) การรับฟังข้อธรรม 3) การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงามของโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) การดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนา เห็นว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การพัฒนา, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ , วชิรธรรม 4

Abstract

The objectives of this research article are: 1) to study the desired characteristics of students in Ratchaprachanukroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration; 2) to study the development of desirable characteristics according to the principles of Uddhitham 4 of students in Ratchaprachanukroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration; 3) Present and evaluate the development of desirable characteristics according to the 4 principles of Uddhitham of students in Ratchaprachanukroh School 35, Phang Nga Province, under the Office of Special Education Administration. Using qualitative research methods Data were collected by in-depth interviews with 15 people involved, 5 people who provided insights, and 7 group discussions with experts. Data were analyzed inductively.

The results of the study found that:

1) Desirable characteristics Some students still lack discipline. The evaluation was at a fair level, such as discipline, eagerness to learn, determination to work, public-mindedness, and other aspects, 2) The results of the study of the development guidelines for desirable characteristics according to the principles of the 4 virtues, 8 desirable characteristics of learners, and the principles of the 4 virtues, which have 4 development steps as follows: 1) Assigning policies 2) Planning meetings 3) Implementing 4) Supervising, monitoring, and evaluating 3) Presenting guidelines and evaluating the guidelines for developing desirable characteristics of learners, including: The 8 desirable characteristics consist of: 1) Love the nation, religion and king 2) Honesty 3) Discipline 5) Eager to learn 5) Live simply 6) Determined in work 7) Love being Thai 8) Public-mindedness, the 4 principles of morality consist of 1) Associating with good people 2) Listening to Dharma 3) Considering with deliberation 4) Behaving in accordance with good rules and regulations, with the following steps: 1) Executives issue a policy 2) Hold a planning meeting 3) Implementation 4) Supervising, monitoring and evaluating. Qualified persons

evaluate the development approach and find that it is appropriate, feasible and beneficial and can be applied.

Keywords: development , Desired characteristics , Wutthitham 4

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560กำหนดให้รัฐต้อง ดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจวินัย อารมณ์สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยและดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆรวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพได้ มาตรฐานสากลและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วยโดยระบุว่า การศึกษาทั้ง ปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีวินัย ภูมิใจในความเป็นไทยสามารถแสดงออกถึงความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 ได้กล่าวไว้ใน มาตราที่ 23, 24 และ 26 เกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่าต้องเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้และคุณธรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ด้านต่างๆ เช่น ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ทักษะทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศาสนาศิลปะและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย ทักษะในการประกอบ อาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขโดยผสมผสานสาระความรู้เหล่านั้นให้ได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งต้องปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชาและให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลัก คุณธรรมนำความรู้มุ่งเน้นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึงโดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ยังส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีประชาธิปไตย

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 ได้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยนจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยโดยยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคน ให้เป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดีรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาอารมณ์และศีลธรรมสามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงเพื่อนำ ไปสู่สังคมฐานความรู้ได้อย่างมั่นคง แนวทางการพัฒนาคนดังกล่าวคือ มุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงาม มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่

สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและ ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม พร้อมทั้งมีสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนซึ่ง แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษ ที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้าน เทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ

สำหรับการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 นับเป็นหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้าน ร่างกาย ความรู้คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการ ปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษា ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถ เรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพใน การศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมี คุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้ คู่คุณธรรมความสามารถ ในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ซึ่งในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานที่กำหนดซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่ง พัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะ เป็นพลเมืองไทยและพลโลก คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ข้อนี้ได้แก่ 1)รักชาติศาสน์กษัตริย์ 2)ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4)ใฝ่เรียนรู้ 5)อยู่อย่างพอเพียง 6)มุ่งมั่นในการทำงาน 7)รักความเป็นไทย และ 8)มีจิตสาธารณะ สำนัก วิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ซึ่ง ตรงกับ พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ 2542 กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาของชาติมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก โดยคนไทยต้องเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข ตัวบ่งชี้คือ กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และการพัฒนา สังคม ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว ทักษะทางสังคม คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง ไทยและพลโลก โดยมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน รวมถึงการรู้จักรักษาผลประโยชน์ ส่วนรวม และของประเทศชาติ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวในข้างต้นการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ 8 ประการ ของนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา โดยเล็งเห็นถึงประโยชน์สูงสุด จึงได้ออกแบบการ วิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงลึกคุณภาพกับสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญใน ภาควิชาต่างๆของประเทศไทยมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นครูที่มีประสบการณ์การทำงานด้านการวัด ประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ มีข้อคิดเห็นอย่างไรบ้าง สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพกับนักเรียน ระดับประถมศึกษาและชั้นมัธยมศึกษา ถึงการปฏิบัติจริงและสิ่งที่ควรปฏิบัติซึ่งเป็นการทำการประเมินความ ต้องการจำเป็น จะทำให้เห็นภาพสิ่งที่เกิดขึ้นและสิ่งที่นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาต้องการจะให้เป็นไปเพื่อนำไปสู่ แนวทางการพัฒนาการวัดและการสร้างเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการได้เป็นรูปธรรม ตรงตามความ

ต้องการและความเป็นจริงของทั้งตัวครูตัวนักเรียน และสังคม ท้ายสุด ผลจากการดำเนินการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการที่จะนำไปใช้ในการวัดและประเมินผู้เรียนซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียน ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญที่ดีในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
- 3) เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เป็นการศึกษาดูโดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ ศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary Investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพ

ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดดังนี้ 1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2) ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง

ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดดังนี้ 1) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 3) จัดทำร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3) ขั้นตอนการนำเสนอ

ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดดังนี้ 1) นำเสนอแบบการสนทนากลุ่ม 2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม 3) แบบสนทนากลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนการศึกษาสภาพ

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้

(1) ขั้นตอนการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง

(2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขต นครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพังงา เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง แนวทางในการดำเนินงานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักทฤษฎีธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

(3) ขั้นตอนแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวันเวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role)

(4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพดำเนินงานโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงาสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

2. ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง

(1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขต นครศรีธรรมราชทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักทฤษฎีธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

(2) ชั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง

(3) ชั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role)

(4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3. ขั้นตอนการนำเสนอและประเมิน

ในการจัดสนทนากลุ่ม เสนอการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะมีกระบวนการดังนี้คือ

1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

2) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด

3) บันทึกผลการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย

1. สรุปศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

สภาพปัจจุบัน สถานศึกษามีการดำเนินการด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือประเมินเป็นแบบสังเกตพฤติกรรม มีค่าระดับ 1,2,3 ซึ่งจะมีผลการประเมินเป็นตามเกณฑ์ของ สพฐ. คือ ดีเยี่ยม (3) ดี (2) ผ่าน (1) ไม่ผ่าน (0) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยใช้เครื่องมือประเมินเป็นแบบสังเกต

พฤติกรรม จะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในหลายๆด้าน ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน และก็ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนนั้นเป็นการประเมินพฤติกรรมเด็กนักเรียนที่ต่างภูมิลำเนา ที่มาอาศัยอยู่ด้วยกันในกฎระเบียบเดียวกันนั้นต้องสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนและคุณครูที่ประเมินให้ไปในทางเดียวกันเพื่อลดปัญหาความเข้าใจคลาดเคลื่อนของคุณครูที่มาทำงานใหม่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมีความร่วมมือการสร้างควมตระหนักและส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้กับบุคลากรทุกฝ่ายและจัดระบบสารสนเทศส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นระบบและมีการปลูกฝังอยู่อย่างสม่ำเสมอ

2. สรุปผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียน ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 เพื่อปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณลักษณะที่ดีสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ต้องใช้ข้อมูลจากการสังเกต พฤติกรรมตามสภาพจริงตามบริบทของโรงเรียน ฉะนั้นครูผู้สอนจะต้องใช้เวลาในการสังเกตพฤติกรรม นักเรียนแต่ละคนเพื่อนำมาประเมินและตัดสินผล กลุ่มบริหารวิชาการ จึงได้จัดทำคู่มือการประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนขึ้น เพื่อให้ครูผู้สอนได้ใช้เป็นแนวทางในการประเมินที่เป็นไปใน รูปแบบและแนวทางอันเดียวกัน และส่งผลให้การประเมินที่ได้ตรงตามมาตรฐาน ตามตัวชี้วัดตามที่ หลักสูตรฯ กำหนด ดังนั้นในคู่มือฉบับนี้คุณครูผู้สอนต้องดำเนินการ ดังนี้

1) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ผู้บริหารจึงประชุมทีมบริหารสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ในด้านนี้จะสัมพันธ์กับหลักคุณธรรม 4 ข้อ 2 สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม คือการรับฟังนโยบายจากผู้บริหาร ข้อ 3.โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา คือการคุณครูนำมาพิจารณาด้วยเหตุผลให้ครบถ้วน และข้อ 4.อัมมานุष्มปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม คือการที่คุณครูปฏิบัติตามกฎหมายลงมือทำตามกฎระเบียบหรือทำตามมติในที่ประชุม เป็นรายบุคคลเนื่องจากครูประจำชั้น ครูประจำวิชา ทราบปัญหา ทราบตัวเด็กว่านักเรียนคนใดมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอย่างไร นำข้อมูลเหล่านั้นแจ้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อมอบนโยบายในกลุ่มผู้บริหารงานวิชาการมอบหมายประชุมครูทั้งโรงเรียนต่อไป

2) ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ครูบุคลากรทั้งโรงเรียน จากการวางแผนของทีมบริหาร นำไปสู่การประชุมทีมวิชาการ และประชุมครูทั้งระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาให้นักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต่ำ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนต่ำ จึงหาวิธีการแก้ปัญหาในที่ประชุม โดยมอบหมายครูประจำวิชาและครูประจำชั้น นักเรียนเสริมสร้างปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีขึ้นโดยเชื่อมโยงกับหลักคุณธรรม 4 ข้อคือ 1.สัพบุรีสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ คือการที่คุณครูให้ความสำคัญในที่ประชุมกับคนที่พูดในสิ่งที่ดีงาม 2.สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม คือการรับฟังการประชุม 3.โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา คือการนำมาพิจารณาไตร่ตรองให้ครบ 4.อัมมานุष्มปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม คือการปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัติตามมติในที่ประชุม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนและบันทึกผลในลำดับต่อไป

3) การดำเนินงาน เมื่อลงมติเห็นชอบในที่ประชุมแล้ววิชาการทำคำสั่งมอบหมายครูประจำชั้น ครูประจำวิชาทุกท่าน ให้ครูอยู่ประจำชั้นเรียนกับนักเรียนตลอดเวลา และปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จัดสอนเสริมในคาบครูประจำชั้นพบนักเรียน โดยเชื่อมโยงกับหลักคุณธรรม 4 ข้อ 2.สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อ

ธรรม คือคุณครูรับนโยบายจากผู้บริหาร และข้อ 4.ธัมมาธัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม คือการที่คุณครูปฏิบัติตามนโยบายและมติในที่ประชุมในการให้คำปรึกษาเพื่อใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

4) กำกับ ติดตาม ประเมินผล ในขณะที่ครูดำเนินการสอนนักเรียน ทีมวิชาการนำโดยรองผู้อำนวยการบริหารวิชาการนิเทศติดตามครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางพฤติกรรมของนักเรียนจากงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน หากนักเรียนคนใดมีปัญหาในส่วนของพฤติกรรมให้แก้ปัญหาให้แล้วเสร็จก่อนนักเรียนกลับบ้าน พร้อมแจ้งผู้ปกครองทราบเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่อ ซึ่งตรงกับหลักคุณธรรม 4 คือ 1.ริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ คือการที่คุณครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนว่าวันนี้ทำความดีหรือยัง 2.สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม คือการที่นักเรียนรับฟังคุณครูผู้สอนทุกท่าน 3.โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา คือการที่นักเรียนคิดพิจารณาก่อนลงมือปฏิบัติ 4.ธัมมาธัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงามคือการติดตามผลและการวิจัย คือปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด

3. สรุปผลการนำเสนอการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากการนำเสนอร่างการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ชื่อเรื่อง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์ของกระบวนการ 4) ขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการ 5)การติดตามและประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้คุณวุฒิเสนอแนะ ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยมีกระบวนการในการดำเนินงานของคุณลักษณะอันพึงของผู้เรียน 8 ประการประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ ดำเนินการโดยหลักคุณธรรม 4 ประกอบด้วย 1) สัปปุริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 5) ธัมมาธัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม ก็จะได้ขั้นตอนการดำเนินงาน คือ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) การประชุมวางแผน 3) การดำเนินงาน 4) การกำกับติดตามประเมินผล

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงานักเรียนขาดระเบียบวินัย และไม่ตั้งใจเรียนที่จะเรียนรู้และยังขาดจิตสาธารณะ ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจำเป็นในการใช้ชีวิตของนักเรียนเป็นอย่างมากเป็นกระบวนการที่จะสร้างคนดีสร้างคนเก่งได้อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นส่วนประกอบเก็บข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อให้ข้อมูลเป็นระบบระเบียบทั้งนี้เพราะสอดคล้องกับงานวรรณยศ โพธิ์เลี้ยง (2558) วิจัย

เรื่อง แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มบัวหลวง (หนองบัว 1) สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนบัวหลวง (หนองบัว 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพสูงสุดคือด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ รองลงมาคือด้านความมีจิตสาธารณะ ด้านรักความเป็นไทย ด้านซื่อสัตย์ สุจริต ด้านมีวินัยด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านใฝ่เรียนรู้และด้านที่มีสภาพต่ำสุด คือด้านอยู่อย่างพอเพียงและ 2) แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในกลุ่มโรงเรียนบัวหลวง (หนองบัว 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ประการที่ 1 สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมมือกับคณะครูทุกท่าน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันประชุมวางแผน และดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประการที่ 2 สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ร่วมมือ คณะครูทุกท่าน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการประเมินผลการจัดกิจกรรมการดำเนินงาน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยการประเมินผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้นของนักเรียน ข้อเสนอแนะของผู้ปกครองและ ประการที่ 3 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมมือ คณะครูทุกท่าน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการ ดำเนินงาน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยนำผลของกิจกรรมและข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไปใช้ในการปรับปรุงและดำเนินการจัดกิจกรรมในครั้ง ต่อไป

2. การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการคือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะมอบนโยบายการจัดการศึกษาให้กับ บุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อร่วมกันคิด แก้ปัญหา พัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพภายใต้ความ ร่วมมือของทุกคนในองค์กร โดยใช้คุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาและพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมการดำเนินการดังต่อไปนี้

1) ผู้บริหารกำหนดนโยบาย จากสภาพปัญหาที่ผ่านมาพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ผู้บริหาร จึงประชุมคณะกรรมการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ในด้านนี้จะสัมพันธ์กับหลักคุณธรรม 4 ข้อ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรมข้อ 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา และข้อ 4) อัมมานุอัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม เป็นรายบุคคลเนื่องจากครูประจำ ชั้น ครูประจำวิชา ทราบปัญหา ทราบตัวเด็กว่านักเรียนคนใดมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นอย่างไร นำข้อมูล เหล่านั้นแจ้งฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อมอบนโยบายในกลุ่มผู้บริหารงานวิชาการมอบหมายประชุมครูทั้งโรงเรียนต่อไป

2) ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจ ครูบุคลากรทั้งโรงเรียน จากการวางแผนของทีมบริหาร นำไปสู่การ ประชุมทีมวิชาการ และประชุมครูทั้งระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาที่นักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต่ำ ส่งผลให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนต่ำ จึงหาวิธีการแก้ปัญหาในที่ประชุม โดยมอบหมายครูประจำวิชาและครูประจำชั้น นักเรียนเสริมสร้างปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ ดีขึ้นโดยเชื่อมโยงกับหลักคุณธรรม 4 ข้อคือ 1) สัปปุริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) อัมมานุอัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของผู้เรียนและบันทึกผลใน

ลำดับต่อไป

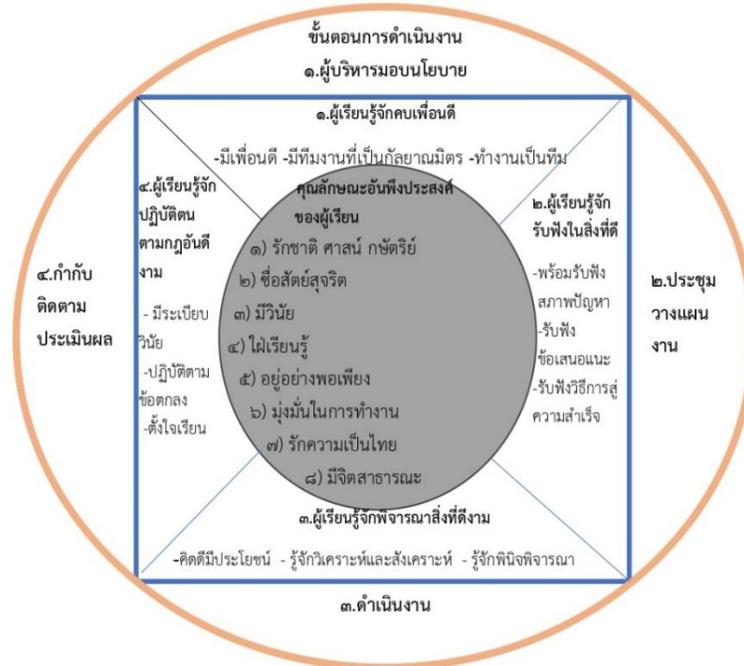
3) การดำเนินงาน เมื่อลงมติเห็นชอบในที่ประชุมแล้ววิชาการทำคำสั่งมอบหมายครูประจำชั้น ครูประจำวิชาทุกท่าน ให้ครูอยู่ประจำชั้นเรียนกับนักเรียนตลอดเวลา และปลูกฝังผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จัดสอนเสริมในคาบครูประจำชั้นพบนักเรียน โดยเชื่อมโยงกับหลักสูตร 4 ข้อ 2) สัทธัมมัสสนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม และข้อ 4) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงาม ให้คำปรึกษาเพื่อใช้แก้ปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนตรงตามปัญหาที่เกิดขึ้น

4) กำกับ ติดตาม ประเมินผล ในขณะที่ครูดำเนินการสอนนักเรียน ทีมวิชาการนำโดยรองผู้อำนวยการบริหารวิชาการนิเทศน์ติดตามครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด และติดตามผลสัมฤทธิ์ทางพฤติกรรมของนักเรียนจากงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน หากนักเรียนคนใดมีปัญหาในส่วนของพฤติกรรมให้แก้ปัญหาให้แล้วเสร็จก่อนนักเรียนกลับบ้าน พร้อมแจ้งผู้ปกครองทราบเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาต่อ ซึ่งตรงกับหลักสูตร 4 คือ 1) สปัปฺริสสังเสวะ หมายถึง การคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตามข้อกฎระเบียบอันดีงามคือการติดตามผลและการวิจัย สอดคล้องกับศักดิ์สกุล จันแสน ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1.1) ชั้นเตรียมการ 1.2) ชั้นดำเนินการ แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ องค์ประกอบที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบที่ 3 การจัดทำโครงการพิเศษพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และองค์ประกอบที่ 4 การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนผ่านกิจวัตรประจำวัน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 1.3) ชั้นประเมินผลและ 1.4) ชั้นปรับปรุงแก้ไข และ 2) แนวทางการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือที่ $=3.50$ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3 นำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะและหลักสูตร 4 ประกอบด้วย 1) สปัปฺริสสังเสวะ หมายถึงการคบหาสัตบุรุษ 2) สัทธัมมัสสนะ หมายถึง การรับฟังข้อธรรม 3) โยนิโสมนสิการ หมายถึง การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติตนตาม ข้อกฎระเบียบอันดีงาม ก็จะได้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้ 1. ผู้เรียนรู้จักการคบเพื่อนดี 2) ผู้เรียนรู้จักรับฟังในสิ่งที่ดี 3) ผู้เรียนรู้จักคิดพิจารณาในสิ่งที่ดีงาม 4. ผู้เรียนรู้จักปฏิบัติตนแต่ในสิ่งที่ดีงาม โดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) การดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนา เห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับ คุณากรณ์ สีมาวงค์ (2560) วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ด้านร่างกาย ด้านความรู้และด้านความประพฤติและอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจโดยรูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร

ยโสธร ที่มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินงาน 3) การตรวจสอบ และ ประเมินผลและ4)การพัฒนาและปรับปรุง

องค์ความรู้

สรุป

1) สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นักเรียนบางส่วนยังไม่มีระเบียบวินัยเป็นเพราะนักเรียนมีความหลากหลายทางด้านสังคม และเป็นนักเรียนที่ด้อยโอกาสและเป็นโรงเรียนประจำทำให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ เช่น การมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะและด้านอื่นๆ

2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน 8 ประการ และหลักคุณธรรม 4 ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนา 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) มอบหมายนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) ดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล

3) การนำเสนอแนวทางและประเมินแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ประกอบด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ประกอบด้วย 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 5) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ หลักคุณธรรม 4 ประกอบด้วย 1) การคบหาสัตบุรุษ 2) การรับฟังข้อธรรม 3) การพิจารณา ด้วยการคิดพิจารณา 4) การ

ปฏิบัติตามข้อกฏระเบียบอันดีงามของโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ 1) ผู้บริหารมอบนโยบาย 2) ประชุมวางแผน 3) การดำเนินการ 4) กำกับติดตามประเมินผล ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนา เห็นว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

2) ผู้บริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 35 จังหวัดพังงา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ และติดตามการดำเนินงาน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียนนำมาใช้ในการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ไปปรับใช้ในกลยุทธ์การส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนและการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียน

3) ควรมีการประเมินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักคุณธรรม 4 ของผู้เรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: หอสมุดสมัชชาแห่งชาติไทย.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมกรรมการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

วรรณยศ โพธิ์เลี้ยง. (2558). แนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มบัวหลวง (หนองบัว 1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

คณาภรณ์ สีมาวงค์. (2560). รูปแบบการบริหารจัดการการเสริมสร้าง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร. วารสารการบริหาร
ปกครอง. 1(6), 208-244.

ศักดิ์สกุล จันแสน. (2558). แนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในกลุ่ม
โรงเรียน ท่าตะโก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.